

|

61993J0484

DOMSTOLENS DOM AF 14. NOVEMBER 1995. - PETER SVENSSON OG LENA GUSTAVSSON MOD MINSTRE DU LOGEMENT ET DE L'URBANISME. - ANMODNING OM PRAEJUDICIEL AFGOERELSE: CONSEIL D'ETAT - STORHERTUGDOEMMET LUXEMBOURG. - FRIE KAPITALBEVAEGELSER - FRI UDVEKSLING AF TJENESTEYDELSER - RENTETILSKUD I FORBINDELSE MED LAAN TIL OPFOERELSE AF EN BOLIG - LAAN OPTAGET I ET KREDITINSTITUT UDEN TILLADELSE TIL AT DRIVE VIRKSOMHED I DEN TILSKUDSYDENDE MEDLEMSSTAT. - SAG C-484/93.

Samling af Afgørelser 1995 side I-03955

Sammendrag

Dommens præmisser

Afgørelse om sagsomkostninger

Afgørelse

Nøgleord

++++

1. Frie kapitalbevaegelser ° restriktioner ° ordning vedroerende boligstoette, hvorefter ydelse af rentetilskud til laantagere er betinget af, at laanet er optaget i et kreditinstitut etableret i indlandet ° retsstridigt

(EF-traktaten, art. 67)

2. Fri udveksling af tjenesteydelser ° restriktioner ° ordning vedroerende boligstoette, hvorefter ydelse af rentetilskud til laantagere er betinget af, at laanet er optaget i et kreditinstitut etableret i indlandet ° tilstraekkelig begrundelse i almene hensyn eller hensynet til at opretholde sammenhaengen i beskatningsordningen ° ingen

(EF-traktaten, art. 56 og 59)

Sammendrag

1. Traktatens artikel 67 er til hinder for, at en medlemsstat goer en social ydelse i form af boligstoette, navnlig et rentetilskud, betinget af, at de laan, der skal finansiere opfoerelsen, erhvervelsen eller forbedringen af den tilskudsberettigede bolig, er optaget hos et kreditinstitut, der har tilladelse til at drive virksomhed i denne medlemsstat, saaledes at dette forudsætter, at kreditinstituttet er etableret dér.

Et saadant krav kan saaledes afholde de paagaeldende laantagere fra at optage laan i pengeinstitutter, der er etableret i en anden medlemsstat, hvorfor det indebaerer en hindring for de liberaliserede kapitalbevaegelser, som omfatter laan i pengeinstitutter.

2. Traktatens artikel 59 er til hinder for, at en medlemsstat goer en social ydelse i form af boligstoette, navnlig et rentetilskud, betinget af, at de laan, der skal finansiere opfoerelsen, erhvervelsen eller forbedringen af den tilskudsberettigede bolig, er optaget hos et kreditinstitut, der har tilladelse til at drive virksomhed i denne medlemsstat, saaledes at dette forudsætter, at kreditinstituttet er etableret dér.

Et saadant krav skaber saaledes i henseende til de tjenesteydelser, som laan i pengeinstitutter til opfoerelse af boliger er udtryk for, en forskelsbehandling af laangivere etableret i andre medlemsstater, hvilket strider mod forbuddet i artikel 59, idet et saadant krav hverken har tilstraekkelig begrundelse i undtagelsesreglerne i traktatens artikel 56 ° som ikke indeholder hjemmel til at tilgodese oekonomiske hensyn ° eller i hensynet til at opretholde sammenhaengen i den nationale beskatningsordning, for saa vidt der ikke er nogen direkte sammenhaeng mellem ydelsen af rentetilskuddene til laantagerne og finansieringen af tilskudsordningen gennem beskatningen af kreditinstitutterne.

Dommens præmisser

1 Ved dom af 28. december 1993 indgaaet til Domstolen den 30. december 1993 har Luxembourgs Conseil d' État i medfoer af EF-traktatens artikel 177 forelagt et praejudicielt spoergsmaal vedroerende fortolkningen af traktaten, herunder navnlig artikel 67 og 71.

2 Spoergsmaalet er blevet rejst under en tvist mellem aegteparret Peter Svensson og Lena Gustavsson (herefter "sagsoegerne"), der har bopael i Luxembourg, og Ministre du Logement et de l' Urbanisme (bolig- og byplanlaegningsministeren), der ved afgoerelse af 5. november 1992 afslog en ansogning fra sagsoegerne om rentetilskud i anledning af forsoergerpligt over for boern i forbindelse med et laan med henblik paa opfoerelse af en bolig i Béréldange, som var blevet optaget hos Comptoir d' escompte de Belgique SA, Liège (Belgien).

3 Afgoerelsen om ikke at imoedekomme sagsoegernes ansogning blev truffet paa grundlag af artikel 1, nr. 3, i règlement grand-ducal af 17. juni 1991 "om regler vedroerende rentetilskud med henblik paa opfoerelse, erhvervelse eller forbedring af en bolig" (herefter "bekendtgoerelsen"), hvorefter rentetilskud kun kan ydes til personer, som har optaget et laan i et kreditinstitut, der har tilladelse til at drive virksomhed i Luxembourg. Comptoir d' escompte de Belgique opfyldte ikke dette krav.

4 Tvisten vedroerende den naevnte afgoerelse blev indbragt for Luxembourgs Conseil d' État, der har fastslaaet, at der ikke ved bekendtgoerelsen er fastsat regler, som gaar ud over den i den paagaeldende bemyndigelseslov indeholdte hjemmel, idet retten har udsat sagen og forelagt Domstolen foelgende praejudicielle spoergsmaal:

"Er Rom-traktaten, jf. saerligt artikel 67 og 71, til hinder for, at en medlemsstat goer en social ydelse i form af boligstoette, navnlig et rentetilskud, betinget af, at de laan, der skal finansiere opfoerelsen, erhvervelsen eller forbedringen af den tilskudsberettigede bolig, er optaget hos et

kreditinstitut, der har tilladelse til at drive virksomhed i denne medlemsstat?"

5 Ifølge Domstolens praksis (jf. herved dom af 11.11.1981, sag 203/80, Casati, Sml. s. 2595, præmis 8-13) kan traktatens artikel 67, stk. 1, ikke tillægges den retsvirkning, at der allerede ved overgangsperiodens udløb er sket en ophævelse af restriktionerne for kapitalbevegelserne. Ophævelsen af disse restriktioner følger af direktiver udstedt af Raadet på grundlag af artikel 69.

6 Det bemærkes herved, at der blev truffet bestemmelse om ophævelse af restriktionerne for kapitalbevegelserne ved Raadets direktiv 88/361/EOEF af 24. juni 1988 om gennemførelse af traktatens artikel 67 (EFT L 178, s. 5), der blev udstedt på grundlag af artikel 69 og artikel 70, stk. 1, og som var gældende på tidspunktet for de faktiske omstændigheder. Det bestemmes i direktivets artikel 1:

"Medlemsstaterne ophæver de restriktioner for kapitalbevegelser, der finder sted mellem valutaindlaendige i medlemsstaterne, medmindre andet er fastsat i nedenstaaende bestemmelser. For at lette gennemførelsen af dette direktiv, klassificeres kapitalbevegelserne efter nomenklaturen i bilag I."

7 Punkt VIII i bilag I omhandler kortfristede, mellemfristede og langfristede laan og kreditter. Foelgelig maa det fastslaas, at der allerede er gennemfoert en liberalisering for saa vidt angaar kapitalbevaegelser med tilknytning til saadanne transaktioner.

8 Det maa herefter undersoeges, om en ordning som den omtvistede indebaerer en hindring for de saaledes liberaliserede kapitalbevaegelser.

9 Det bemærkes herom, at der i henhold til bekendtgørelsens artikel 1 kun ydes rentetilskud, saafremt den paagaeldende opfylder visse betingelser og derudover godtgoer "i et kreditinstitut, der har tilladelse til at drive virksomhed i Storhertugdømmet Luxembourg, eller i en pensionskasse, der er omfattet af den sociale sikringsordning, [at have] optaget et laan med henblik på opførelse, erhvervelse eller forbedring af en bolig, der er beliggende i Storhertugdømmet Luxembourg, og som faktisk og varigt benyttes eller vil blive benyttet af ansøgeren". Det fremgaar af den luxembourgske regerings svar på et spoergsmaal fra Domstolen, at et pengeinstitut for at opnaa tilladelse til at drive virksomhed i Luxembourg skal vaere hjemmehoerende eller have etableret et datterselskab eller en filial i Luxembourg.

10 Bestemmelser, hvorefter et pengeinstitut skal vaere etableret i en medlemsstat ° saaledes at dette er en forudsætning for, at laantagere med bopæl i medlemsstaten kan opnaa et statsligt rentetilskud, der finansieres af offentlige midler ° maa antages at kunne afholde saadanne laantagere fra at optage laan i pengeinstitutter, der er etableret i en anden medlemsstat, hvorfor saadanne bestemmelser er udtryk for en hindring for kapitalbevegelser i form af laan i pengeinstitutter.

11 Det bemærkes endvidere, at traktatens artikel 61, stk. 2, indeholder bestemmelse om, at "liberaliseringen af de af bankernes og forsikringsselskabernes tjenesteydelser, som er forbundet med kapitalbevegelser, skal gennemføres sideløbende med den gradvise liberalisering af kapitalbevegelserne". Da transaktioner som dem, laan i pengeinstitutter til opførelse af boliger er udtryk for, er tjenesteydelser efter traktatens artikel 59, maa det endvidere undersoeges, hvorvidt den af den forelaeggende retsinstans naevnte ordning er forenelig med traktatens bestemmelser om fri udveksling af tjenesteydelser.

12 Det bemærkes for det første, at en ordning, hvorefter ydelse af rentetilskud er betinget af, at de paagældende laan er optaget i et kreditinstitut, der har tilladelse til at drive virksomhed i den paagældende medlemsstat, ogsaa er udtryk for en forskelsbehandling af kreditinstitutter etableret i andre medlemsstater, som strider mod traktatens artikel 59, stk. 1.

13 Det maa i anden række undersøges, hvorvidt en saadan ordning kan vaere tilstraekkeligt begrundet i henhold til traktatens bestemmelser. Den luxembourgiske regering har, støttet af den græske regering, om dette spoergsmaal gjort gaeldende, at det paagældende krav er et led i en politik med socialt sigte, som har betydelige finansielle og oekonomiske implikationer. Hvis man alene betragter aaret 1994, var der med henblik paa rentetilskuddene optaget en post paa 1 410 236 417 BFR paa statens budget, hvilket repræsenterer henvend 1% af det samlede budget. En betydelig del af de udgifter, der afholdes til ydelse af rentetilskuddene, nemlig cirka halvdelen, flyder tilbage til Storhertugdømmet Luxembourg i kraft af den skat, som kreditinstitutterne betaler, hvilket er grundlaget for, at Storhertugdømmet kan foere en politik med socialt sigte i form af boligstøtte og anvende betydelige midler til finansiering af en saerlig boligfond. Saafremt den omtvistede ordning ikke var gaeldende, ville grundlaget for boligstøttepolitikken bortfalde, eller denne ville i hvert fald ikke kunne omfatte saa meget støtte som nu, hvorfor en ordning af denne art maa vaere forenelig med traktatens artikel 59, stk. 1.

14 Denne argumentation kan ikke tiltraedes.

15 Som anfoert i praemis 12 indebaerer den omtvistede ordning en forskelsbehandling paa grundlag af etableringsstedet. En saadan forskelsbehandling kan kun vaere begrundet i de almene hensyn, der er naevnt i traktatens artikel 56, stk. 1, som artikel 66 henviser til, og oekonomiske hensyn er ikke omfattet af den naevnte bestemmelse (jf. herved dom af 25.7.1991, sag C-288/89, *Collectieve Antennevoorziening Gouda m.fl.*, Sml. I, s. 4007, praemis 11).

16 Det bemærkes, at Domstolen i domme af 28. januar 1992 (sag C-204/90, *Bachmann*, Sml. I, s. 249, og sag C-300/90, *Kommissionen mod Belgien*, Sml. I, s. 305) har fastslaaet, at hensynet til at opretholde sammenhaengen i en beskatningsordning kan begrunde bestemmelser, der opstiller hindringer for arbejdskraftens frie bevaegelighed og for den frie udveksling af tjenesteydelser.

17 Dette hensyn goer sig imidlertid ikke gaeldende i denne sag.

18 De naevnte sager angik situationer, hvor der var spoergsmaal om en direkte sammenhaeng mellem paa den ene side fradragsret for bidrag og praemier og paa den anden side beskatning af ydelser fra forsikringsgivere i henhold til forsikringsaftaler vedroerende alderspension og livsforsikring, hvorved denne sammenhaeng maatte opretholdes for at bevare sammenhaengen i den paagældende beskatningsordning, hvorimod der i denne sag ikke er tale om nogen direkte sammenhaeng mellem henholdsvis ydelsen af rentetilskuddene til laantagerne og finansieringen af tilskudsordningen gennem beskatningen af kreditinstitutterne.

19 Spoergsmaalet fra den nationale retsinstans skal derfor besvares med, at traktatens artikel 59 og 67 er til hinder for, at en medlemsstat goer en social ydelse i form af boligstøtte, navnlig et rentetilskud, betinget af, at de laan, der skal finansiere opfoerelsen, erhvervelsen eller forbedringen af den tilskudsberettigede bolig, er optaget hos et kreditinstitut, der har tilladelse til at drive virksomhed i denne medlemsstat, saaledes at dette forudsætter, at kreditinstituttet er etableret dér.

Afgørelse om sagsomkostninger

Sagens omkostninger

20 De udgifter, der er afholdt af den luxembourgske regering, den græske regering og Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber, som har afgivet indlæg for Domstolen, kan ikke erstattes. Da sagens behandling i forhold til hovedsagens parter udgør et led i den sag, der verserer for den nationale ret, tilkommer det denne at træffe afgørelse om sagens omkostninger.

Afgørelse

Paa grundlag af disse præmisser

kender

DOMSTOLEN

vedroerende det spørgsmål, der er forelagt af Luxembourgs Conseil d' État ved dom af 28. december 1993, for ret:

EF-traktatens artikel 59 og 67 er til hinder for, at en medlemsstat gør en social ydelse i form af boligstøtte, navnlig et rentetilskud, betinget af, at de lån, der skal finansiere opførelsen, erhvervelsen eller forbedringen af den tilskudsberettigede bolig, er optaget hos et kreditinstitut, der har tilladelse til at drive virksomhed i denne medlemsstat, saaledes at dette forudsætter, at kreditinstituttet er etableret dér.